

Sygn. akt I ACa 304/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Jerzy Paszkowski

Sędzia SA Roman Dziczek (spr.)

Sędzia SO (del.) Grzegorz Tyliński

Protokolant apl. sędziowski Wojciech Myler

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa S. J.

przeciwko Spółdzielni Budowlano – Mieszkaniowej (...) w W.

o ustalenie nieistnienia uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 21 listopada 2013 r.

sygn. akt II C 1283/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od S. J. na rzecz Spółdzielni Budowlano – Mieszkaniowej (...) w W. kwotę 135 złotych (sto trzydzieści pięć) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. IACa 304/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 listopada 2012 roku powód S. J. wniósł o ustalenie nieistnienia uchwał Walnego Zgromadzenia z dnia 15 września 1999 roku w przedmiocie wyboru M. W. na Prezesa Spółdzielni, M. K. (1) na Zastępcę Prezesa Spółdzielni, M. P. na członka Zarządu Spółdzielni oraz L. K., M. K. (2) i K. K. na członków Rady Nadzorczej. W uzasadnieniu pozwu wskazał, że W. S. będący członkiem Rady Nadzorczej Spółdzielni Budowlano – Mieszkaniowej (...) w W. (dalej – Spółdzielnia) zwołał jednoosobowo Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków na dzień 15 września 1999 roku, podczas gdy brak było uchwały Rady Nadzorczej w przedmiocie upoważnienia W. S. do dokonania takiego zwołania zgodnie z przepisami prawa spółdzielczego (dalej – pr.spółdz.), statutem oraz regulaminem rady nadzorczej. Powód podniósł także, że wystąpiły nieprawidłowości odnośnie doręczeń zawiadomień o terminie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i naruszono § 64 pkt 1 oraz § 63 pkt 4 statutu, a także art. 39 § 5 i art. 40 § 1 pr.spółdz. Nadto, że lista obecności na Walnym Zgromadzeniu w dniu 15 września 1999 roku nie spełniała wymogów formalnych, co naruszało art. 36 § 2 pr.spółdz. w związku z § 61 ust. 1 statutu oraz, że udział w zebraniu brały

osoby pozbawione członkostwa w Spółdzielni. Zdaniem powoda Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zostało zwołane i obradowało w sposób sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami i nie mogło podejmować uchwał.

Pozwana Spółdzielnia wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania. Wskazała, że powód nie wykazał interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia uchwał Walnego Zgromadzenia o wyborze członków rady nadzorczej, ponieważ osoby te nie pełnią żadnych funkcji w pozwanej Spółdzielni.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód jest członkiem pozwanej Spółdzielni i był jej założycielem, a w 1999 roku pełnił funkcję Prezesa Zarządu.

Na Walnym Zgromadzeniu w dniu 18 sierpnia 1999 roku podjęta została uchwała o odwołaniu dotychczasowego Zarządu w składzie: S. J., J. W., S. C. i E. K..

W dniu 19 sierpnia 1999 roku w lokalu przy ulicy (...) odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej Spółdzielni. W posiedzeniu wziął udział członek Rady Nadzorczej – W. S., a Przewodnicząca Rady Nadzorczej J. I. uczestniczyła w nim telefonicznie. Brak jest informacji o powiadomieniu innych członków Rady Nadzorczej o jej posiedzeniu w tym dniu i oficjalnego zwołania posiedzenia Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o zwołaniu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia członków Spółdzielni na dzień 15 września 1999 roku. Zawiadomienia o terminie Walnego Zgromadzenia wystosowano do członków Spółdzielni listownie i bezpośrednio roznosząc je do lokali w budynku Spółdzielni. Powód otrzymał zawiadomienie o Walnym Zgromadzeniu w dniu 20 września 1999 roku, a więc po dacie Walnego Zgromadzenia. Zawiadomienia nie zostały skierowane do wszystkich członków Spółdzielni, gdyż doręczono jedno zawiadomienie na lokal, podczas, gdy w kilku przypadkach jeden lokal związany był z członkostwem więcej niż jednej osoby.

W Walnym Zgromadzeniu członków Spółdzielni w dniu 15 września 1999 roku uczestniczyło 37 osób. Lista obecności osób nie została opatrzona pieczęcią Spółdzielni, podpisami członków Komisji Skrutacyjnej, nie było także sporządzonej listy osób uprawnionych do uczestnictwa i głosowania.

Na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu członków Spółdzielni głosowano nad podjęciem 8 uchwał: o przywróceniu członkostwa w Spółdzielni (...), o przyjęciu protokołu z Walnego Zgromadzenia z dnia 18 sierpnia 1999 roku, o przyjęciu sprawozdania Rady Nadzorczej Spółdzielni, o wyborze M. W. na Prezesa Spółdzielni, o wyborze M. K. (1) na Zastępcę Prezesa Spółdzielni, o wyborze M. P. na członka Zarządu Spółdzielni, o wyborze L. K., M. K. (2) i K. K. na członków Rady Nadzorczej oraz głosowano nad uchwałą upoważniającą Zarząd do zaciągnięcia zobowiązań Spółdzielni do kwoty 500.000 złotych w związku z prowadzoną przez Spółdzielnię działalnością. Powód nie brał udziału w Zgromadzeniu; nie został o nim prawidłowo powiadomiony.

W pozwanej Spółdzielni znaczna część dokumentacji w tym dotycząca danych osobowych i adresowych jej członków zaginęła w połowie 1999 roku i w tej sprawie było prowadzone postępowanie przygotowawcze, które zostało następnie umorzone z powodu nie wykrycia sprawców.

Powód umową darowizny przekazał własność spółdzielczego prawa do lokalu, w którym związane było członkostwo w pozwanej Spółdzielni swojej córce. Aktualnie powodowi przysługuje nadal miejsce parkingowe w garażu i z tego powód wywodzi swoje członkostwo w pozwanej Spółdzielni (zeznania powoda k. 243).

Powód w swoich zeznaniach wskazał, iż jego interes prawny w uzyskaniu wyroku ustalającego nieistnienie ww. uchwał polega na tym, że chciałby unieważnić wszystkie czynności kolejnych zarządów, które były powoływane poczynając od 1999r. do chwili obecnej, albowiem toczy się przeciwko niemu proces o zapłatę z tytułu uzupełnienia wkładu budowlanego i chciałby podważyć decyzję organów spółdzielni, która jest podstawą dochodzenia od niego tej kwoty.

Ponadto przegrał proces o ochronę dóbr osobistych wytoczoną przeciwko niemu przez członków rady nadzorczej i chciałby go wznowić, do czego potrzebny jest mu dowód uzyskany w tym postępowaniu.

Wyrokiem z dnia 29 października 2002 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt I C 577/00 oddalił powództwo S. J. przeciwko Spółdzielni Budowlano – Mieszkaniowej (...) w W. o uchylenie uchwał Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni z dnia 15 września 1999 roku. Z kolei wyrokiem z dnia 02 sierpnia 2005 roku Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od tego wyroku.

Wyrokiem z dnia 21 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt XXIV C 527/11 oddalił powództwo E. J. przeciwko Spółdzielni Budowlano – Mieszkaniowej (...) w W. o uznanie uchwał z 15 września 1999r. za nieważne i nieistniejące. Sąd ten uznał, iż E. J. nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia; nadto jego zdaniem, przedmiotowe uchwały były uchwałami istniejącymi.

Toczyło się również między stronami postępowanie dotyczące ustalenia nieistnienia lub nieważności uchwał 30 czerwca 1999r. (sprawa XXIV C 931/06), w których żądanie zostało oddalone.

W tym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo podlega oddaleniu.

Wskazał, że podstawą żądania ustalenia za nieistniejące uchwał objętych pozwem jest art. 189 k.p.c. oraz art. 42 § 9 pr.spółdz., co do których podstawą materialnoprawną żądania jest wykazanie interesu prawnego. Art. 42 § 9 Prawa Spółdzielczego stanowi, że orzeczenie sądu ustalające nieistnienie albo nieważność uchwały walnego zgromadzenia bądź uchylające uchwałę ma moc prawną względem wszystkich członków spółdzielni oraz wszystkich jej organów.

Art. 189 k.p.c. wymaga po stronie powodowej interesu prawnego.

W niniejszej sprawie nie było dostateczne uprawdopodobnienie istnienia interesu prawnego, lecz konieczne było wskazanie jego istnienia. Powód nie wykazał, że wybrany wówczas skład członków Zarządu czy też Rady Nadzorczej naruszył prawnie chronione prawa bądź interesy powoda. Sąd zauważył, że M. W., M. K. (1), L. K., M. K. (2), K. K. obecnie nie pełnią żadnych funkcji w pozwanej Spółdzielni. Jedynie M. P. pełni obecnie funkcję członka Rady Nadzorczej, jednakże została wybrana w 2012 roku. Zatem żądanie nieistnienia uchwał podjętych w 1999 roku w sytuacji, gdy osoby wybrane do organów Spółdzielni nie piastują już swoich funkcji jest bezzasadne.

Zdaniem Sądu Okręgowego powód nie wykazał interesu prawnego w dochodzeniu niniejszego roszczenia, nie wskazał na czym konkretnie ten interes polega, w czym się przejawia, a w szczególności powód nie wskazał na czym miałyby polegać ochrona prawna udzielona przez Sąd w okolicznościach niniejszej sprawy, co w ostateczności przesądziło o oddaleniu powództwa w niniejszej sprawie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

Od wyroku tego w całości apelację wniósł powód zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 189 i art. 233 k.p.c. Wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, chociaż Sąd Okręgowy dokonał wadliwej oceny interesu prawnego powoda w świetle art. 189 k.p.c.; mimo tego jednak orzeczenie odpowiada prawu.

Na wstępie przypomnieć należy, że także w czasie obowiązywania art. 42 pr.spółdz. w brzmieniu sprzed 22 lipca 2005 r. dopuszczalne było – i jest nadal – powództwo oparte na dyspozycji art. 189 k.p.c., o ustalenie nieistnienia uchwały Walnego Zgromadzenia.

Powództwo o ustalenie zarówno nieważności, jak i nieistnienia uchwały, jako rodzaj powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.), wymaga po stronie powodowej wykazania interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia.

Niewątpliwie interes taki mają zawsze członkowie spółdzielni, a także – od 24 kwietnia 2001 r. - osoby niebędące członkami, dysponujące odrębną własnością lokali w zakresie, o którym mowa w art. 24 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych; odpowiednio również – osoby dysponujące spółdzielczymi własnościowymi prawami do lokalu.

Jak trafnie stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 14 marca 2013 r. (I CSK 382/12, OSNC 2013, nr D, poz. 80): „[...] Każdy członek spółdzielni mieszkaniowej ma interes prawny we wniesieniu powództwa o stwierdzenie niezgodności z prawem uchwały walnego zgromadzenia (art. 42 § 2 ustawy z 1982 r. – Prawo spółdzielcze). Źródłem interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest stosunek członkostwa w spółdzielni, z którego wynika m.in. uprawnienie do udziału w walnym zgromadzeniu. Jeżeli członek spółdzielni ma prawo zaskarżyć uchwałę, wytaczając powództwo o jej uchylenie (art. 42 § 3 i 4 Prawa spółdzielczego), to oczywisty staje się jego interes prawny we wniesieniu powództwa ustalającego (art. 189 k.p.c.), mającego taki sam cel unicestwienia uchwały sprzecznej z prawem”.

Powyższe należy odnieść także do stanu prawnego relewantnego w sprawie i do powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały.

W uzasadnieniu uchwały z 24 czerwca 1994 r. (III CZP 81/94, OSNP 1994, nr 12, poz. 241) Sąd Najwyższy stwierdził, że o uchwale nieistniejącej można mówić wtedy, gdy występują takie podstawowe uchybienia w zakresie elementów konstytutywnych uchwały, jak:

- niezwołanie walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli), czy
- brak wymaganej w ustawie lub statucie większości głosów do podjęcia uchwały.

Z innych orzeczeń Sądu Najwyższego wynika, że do przyczyn kwalifikujących uchwałę jako nieistniejącą można zaliczyć m.in.:

- podjęcie uchwały przez osoby niebędące członkami spółdzielni,
- sfalszowanie wyniku głosowania.
- gdy posiedzenie „organu” zostało samorzutnie zwołane przez grupę członków bez zachowania wymaganej procedury (art. 39 pr.spółdz. a contrario),
- uchwałę podjęto bez przewidzianego w statucie lub ustawie quorum (por. art. 8³ § 9 ustawy),
- bez wymaganej większości głosów,
- w sprawie nieumieszczonej w porządku obrad (por. art. 41 pr.spółdz.),
- wyniki głosowania zostały sfalszowane.

Jak z powyższego wynika, powód miał interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia uchwały, jednak – wbrew sugestiom Sądu pierwszej instancji pomieszczonym niejako na marginesie, brak było podstaw do takiego ustalenia.

Walne Zgromadzenie zostało zwołane przez Radę Nadzorczą, która działając w trzyosobowym składzie była uprawniona do jego zwołania. W owym czasie nie działał zarząd, wcześniej odwołany, a zatem funkcja w tym zakresie przeszła na radę nadzorczą (art. 39 § 5 pr.spółdz.). Trudno zatem było wymagać, aby rada nadzorcza zwracała się do Zarządu, skoro ten został odwołany, a oblig zwołania kolejnego zebrania wynikał także ze stanowiska najwyższego organu obradującego w lipcu 1999 r.

Rada nadzorcza działała w wymaganym składzie, 3 osobowym, a za uchwałą opowiedziało się jej dwóch członków (zgodnie z art. 35 § 4 pr.spółdz. i statutem).

Jeżeli nawet doszło do naruszenia Regulaminu Rady (przewidywał on, że posiedzenia Rady Nadzorczej zwołuje jej Przewodniczący, uchwały podejmowane są zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 50 % członków rady, protokoły z posiedzeń podpisuje Przewodniczący Rady i Sekretarz lub osoba zastępująca, w ten sam sposób podpisywane są uchwały), to naruszenie to nie miało waloru pozwalającego uznać, że do podjęcia uchwały rady w ogóle nie doszło. Za uchwałą opowiedziało się bowiem dwóch, spośród trzech członków rady nadzorczej, przy czym oświadczenie woli drugiego członka rady niewątpliwie miało miejsce i było głosem za, w rozumieniu art. 65 k.c.

Wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, zebrany materiał dowodowy pozwalał przyjąć, że doszło do zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia przez uprawniony organ.

Pozostałe uchybienia związane ze zwołaniem i obradowaniem Walnego Zgromadzenia nie były tego typu, że wpływały na byt uchwał, m.in. te dotyczące ilości osób obecnych na Zgromadzeniu, nieopatrzenia listy obecności pieczęcią Spółdzielni, braku podpisów członków Komisji Skrutacyjnej.

Z uchwałą nieistniejąca mamy do czynienia wówczas, gdy Walne Zgromadzenie zostało zwołane przez nieuprawniony organ (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 czerwca 1994 roku, III CZP 81/04). W niniejszej sprawie Rada Nadzorcza była organem uprawnionym.

Z tych względów, dokonując korekty ustaleń w zakresie istotnym w sprawie i uznając, że nie można mówić o nieistnieniu uchwał podjętych w dniu 15 września 1999 r., na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Sąd nie znalazł także podstaw także do zmiany orzeczenia o kosztach procesu. W ramach swobody przyznanej Sądowi w art. 109 k.p.c., możliwe było zasądzenie wynagrodzenia dla pełnomocnika pozwanej w podwójnej wysokości.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 i art. 391 k.p.c.